

FORMÁLNÍ STRÁNKA

Struktura skutkové podstaty trestného činu /SkpTČ/

OBJEKTIVNÍ STRÁNKA a OBJEKT trestného činu

prof. JUDr. V. Kratochvíl

a. r. 2011/2012

A stylized silhouette of a mountain range in shades of brown and tan, positioned at the bottom of the slide against a blue gradient background.

Objektivní stránka (prvek TČ) (OSTČ)

pojem:

vnější podoba, vnější pohled na TČ, nejzřetelněji odlišující jednotlivé Skp TČ ...

(obligatorní znaky OSTČ)

jednání + následek + příčinný vztah (mezi J + N)

(fakultativní znaky OSTČ)

způsob jednání (§ 205/1krádež: a /prostá/, b /vloupáním/, c /násilná/, d /kapesní/, e /evakuační/)

místo spáchání (§ 358 /výtržnictví: „na místě veřejnosti přístupném“/, § 290 /“na palubě vzdušného dopravního prostředku“/)

čas spáchání (§ 291 /ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku: „za letu“/)

účinek (§ 140 /smrt jiného, cerebrální x klinická smrt/)

JEDNÁNÍ (J)

Pojem jednání:

jednání = projev vůle pachatele navenek ...

vis **absoluta** (vůli **vylučující** síla = **beztrestnost**); fyzické donucení ...
např. násilné vedení ruky se střelnou zbraní ...

vis **compulsiva** (vůli **omezující** síla = **trestnost**); psychické donucení
např. pohružka újmou na cti nutící jiného ke spáchání TČ ...

Druhy jednání:

verbální (ústní vyhrožování), nonverbální (ukázání zbraně, sledování),
brachiální (rána pěstí), ...

konání (projev vůle fyzickou **aktivitou** - § 205 TrZ), TČ výlučně **komisivní**
(k.)

opomenutí (projev vůle fyzickou **pasivitou** - § 150), TČ výlučně **omisivní**
(o.)

!!! nedbalost nerovná se opomenutí !!!
opomenout lze úmyslně i z nedbalosti

jednání a **chování se** ...

„chování se“ = akt postrádající ve své podstatě vůli (náměsíčný, svalová
křeč, bezděčný pohyb ...)

= **beztrestnost** ...

Škála forem jednání z hlediska fyzické **aktivity** a **pasivity**

- podle charakteru trestného činu lze některé páchat jen čistě komisivně (pravé k.), jiné jen čistě omisivně (pravé o.),
- zbývající lze spáchat komisivně i omisivně, TČ nepravé omisivní (TČ komisivní per omissionem),
- delikty čistě komisivní nebo čistě omisivní jsou obsaženy jen ve Skp ZČ TrZ, kde je znakem OSTČ *výlučně* konání (§ 205), nebo opomenutí (§ 150),
- delikty nepravé omisivní musejí vyhovět **navíc** požadavkům § 112 TrZ

PRAVÁ
čistá
KOMISE

NEPRAVÁ
OMISE
(**komisivní**
páchané i
omisivně)

PRAVÁ
čistá
OMISE

druhy omisivních TČ:

pravé omisivní TČ = **výlučně o.** - (§ 368 TrZ – neoznámení TČ)

pravé omisivní TČ **obecné** (§ 150/1 TrZ); **obecný** subjekt;

např.: houbař, který neposkytl potřebnou pomoc v lese nalezenému zraněnému ...

pravé omisivní TČ **speciální** (§ 150/2, § 151 TrZ); **speciální** subjekt;

např.: houbař, který jako lékař neposkytl potřebnou pomoc v lese nalezenému zraněnému ...

řidič osobního auta, účastník dopravní nehody, neposkytl potřebnou pomoc zraněné osobě ...

nepravé omisivní TČ = lze spáchat **k. i o.** (§ 140 + § 112 TrZ)

§ 112: požaduje nesplnění **speciální adresné právní povinnosti** plynoucí z: jiného zákona než TrZ, podzákoného pr.předp., úředního rozhodnutí, smlouvy, anebo je-li zdrojem takové povinnosti stav **garance, ingerence**, ...

problém konverze pravého o. TČ speciálního v nepravý o. TČ

např.: neposkytnutí pomoci zraněnému řidičem po dopravní nehodě =

§ 151 (úmysl směřuje pouze k neposkytnutí pomoci ...)

§ 140 (úmysl, minim. eventuální, překračuje hranice § 151 a směřuje k usmrcení jiného ... ve snaze zakrýt jiný TČ ...)

hranicí mezi oběma TČ je tu dosah úmyslu pachatele:

Husovický tunel:

... opilý řidič vjel do protisměru, kde zavinil srážku se správně jedoucím vozidlem, po kolizi se vzňalo správně jedoucí vozidlo, v němž uhořel jeho řidič ... viník nehody, tj. opilý řidič, ač mohl bez nebezpečí pro sebe alespoň zavolat pomoc (speciální právní povinnost řidiče po DN) tak neučinil a z místa nehody uprchl: § 15 odst.1, b), odst. 2, § 112, § 140 TrZ ...
nikoliv neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, nýbrž vražda per omissionem

„garance“

... opomenutí ... pachatelem dobrovolně převzaté (tj. garantované) konkrétní právní povinnosti konat (§ 112)

např.:

chodec nabídne nevidomému (garanci za to), že jej převede přes rušnou křižovatku ...

uprostřed křižovatky mu sdělí, že „to už dojde sám ...“, a zanechá jej na místě ..., nevidomého však srazí auto a ten zemře ...

chodec odpovídá za TČ podle § 143/1/§ 112 TrZ/ omise nepravá

řidič odpovídá za TČ podle § 143/1, 2 TrZ komise

„ingerence“

... opomenutí povinnosti konat, ... vyplývala-li taková zvláštní povinnost z pachatelova předchozího ohrožujícího či škodlivého jednání
(§ 112)

např.:

řidič po kolizi s chodcem, kterého po příjezdu domů našel v bezvědomí v kufru svého auta, tohoto poškozeného zavezl za obec, kde ho v lese vyložil (k.) a následně jej tam zanechal (o.) bez jakékoliv pomoci ...

poškozený se posléze probral, doplazil se k silnici, kde byl objeven a zachráněn ... (Kunštát)

řidič odpovídá podle § 21/1 k § 140/1, 3 písm. i), § 112 TrZ

PROBLEMATICKÉ PŘÍPADY omise Z HLEDISKA OBJEKTIVNÍ STRÁNKY TČ

KAZUISTIKA:

„ ... ambulantně léčený duševně nemocný **zapomněl brát léky**, v důsledku toho se opět projevila jeho utlumená sexuální odchylka způsobující jeho stav nepřičetnosti, v němž se pokusil o čin jinak trestný jako vražda ...

„ ... ústavně léčený nebezpečný sexuální deviant uprchl z PL v Kosmonosech, v důsledku **vysazené medikamentace** se opět projevila jeho utlumená sexuální odchylka způsobující jeho stav nepřičetnosti, v němž se pokusil o čin jinak trestný jako vražda ...

§ 360 TrZ - Opilství

(1) Kdo se:

- **požitím**
- nebo **aplikací** návykové látky,
- **???** nebo jinak, ??? (obsahoval § 201a odst. 1 tz)
 - přivede,
- byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody ...

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin **(ALIC-D)**,

nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti **(ALIC-C)**

Možná řešení *problematických případů*:

- § 360 odst. 1 TrZ:

- **VYLOUČENÉ** v posuzovaných případech, pro nemožnost naplnění znaku objektivní stránky výlučně komisivní povahy (... **požití, aplikace** ...)
- případná ANALOGIE ust. § 360/1 TrZ by byla k tíži pachatele, tudíž nepřípustná ...
- v učebnici (C. H. Beck, 1. vyd., 2009) uvažovaná analogie § 360/1 Trz jako přípustná vycházela ze srovnání mírnější trestnosti takovýchto případů podle § 360 odst. 1 TrZ a přísnější, protože plné trestní odpovědnosti za v uvedeném stavu nepřičetnosti spáchaný trestný čin, aniž by šlo o případy actio libera in causa; pro neprůchodnost tohoto řešení by zůstala ve hře jen zmíněná analogie legis § 360/1 TrZ k tíži pachatele, proto nepřípustná ... (podrobněji srov. 2. vyd. cit. Učebnice, 2012)

- § 360 odst. 2 TrZ:

- ACTIO LIBERA IN CAUSA – DOLOSA
 - **VYLOUČENÉ** v posuzovaných případech ...
- ACTIO LIBERA IN CAUSA – CULPOSA
 - **MOŽNÉ** v posuzovaných případech ...

TEDY

- trestní odpovědnost **jenom** za:
 - nedbalostní poruchové nepravé omisivní trestné činy podle:
 - § 112, § 147, 360 odst. 2 TrZ

... žádná z novel TrZ daný problém spojený s § 360/ 1 TrZ neřeší ...

§ 26 TrZ - Nepříčetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu (do níž se nepřivedl ani z nedbalosti) nemohl :

- rozpoznat jeho protiprávnost
 - nebo ovládat své jednání,
- není za tento čin trestně odpovědný.

PRO ŘEŠENÍ PŘEDESTŘENÝCH PŘÍPADŮ NEPOUŽITELNÁ CESTA

(z důvodu toho, že nepříčetnost ve smyslu § 26 TrZ je
nepříčetností **NEZAVINĚNOU**)

NÁSLEDEK (N)

pojem:

změna OTČ x **právní následek TČ (trestní sankce)**

druhy:

ohrožení OTČ (§ 272 obecné ohrožení, § 274 ohrožení pod vlivem náv. látky)

porucha OTČ (§ 140 vražda, § 228/1 poškození cizí věci)

následek (§ 228/1 TrZ) znak **základní** Skp TČ (§ 13/2 TrZ), § 138

těžší n. (§ 228/1, 3 písm. d) TrZ) znak **kvalifikované** Skp TČ (§ 17 TrZ), § 138

jiný zvlášť závažný n. (§ 97/3, b) tz, **sabotáž**) kvalifikovaný těžší následek, např. porucha v činnosti st. org. v objemu 10 mil. Kč ... (§ 314/3 b) TrZ **neobsahuje**

zvlášť těžký a těžko napravitelný n. (§ 54/3, a) TrZ podmínka **doživotí** ...

škodlivý n. (§ 33, důsledek dokonání TČ, podmínka *účinné lítosti* ; viz přednášky o nedostatku trestnosti činu)

zákonná stupnice škod (§ 138/1 TrZ) vyjadřující následky TČ ...

nutno odlišovat škodu jako znak Skp TČ (§ 205, š. skutečná, krádež vozidla TAXI) a škodu jako předmět adhezního řízení (š. skutečná a ušlý zisk, v důsledku nemožnosti provozovat následně TAXI službu ...)

PŘÍČINNÝ VZTAH mezi J + N (PV)

pojem:

souvislost J + N v té podobě, kdy N reálně plyne z J, nestačí jen posloupnost J + N (jako „den a noc“ ...)

druhy teorií PV:

t. **podmínky** (*condicio sine qua non - CsineQN*: podmínka, bez které nelze ...)

t. **ekvivalence** = rovnocenný kauzální význam podmínek jako příčin N
všichni jsou vinni = nikdo není vinen ...

široký záběr takto chápané kauzality bylo nutno korigovat, úkol juristických t.:

t. **příčiny** (příčinou je nejúčinnější podmínka ad hoc, příp. od příp.)

t. příčiny se neujala, pro nejasnost odlišení příčiny a podmínky ...

t. **vztahu adekvátního** (příčinou je CsineQN, následek je obecně typický produkt této příčiny/podmínky, ta je **adekvátní** vzniklému následku ...)

závěr:

„de lege lata“ se TPH opírá o t. podmínky (CsineQN) korigovanou

*hledisky: umělé izolace (jednání), gradace (PV) = objektivní korektivy
zavinění (zahrnující PV) = subjektivní korektiv*

PŘÍČINNÝ VZTAH mezi J + N (PV)

condicio sine qua non „de lege lata“:

jednání JE příčinou následku:

- a) jestliže by následek bez něho nenastal vůbec,
- b) anebo by bez něho nenastal takovým způsobem, jakým konkrétně nastal, tzn. právě v důsledku jednání, jehož kauzální význam posuzujeme; *alternativu b) lze vyjádřit též slovy: anebo by bez něho nastal, ale podstatně jinak, co do času, místa, intenzity a způsobu vyvolaného následku, než nastal konkrétně*, tj. v důsledku jednání, jehož kauzální význam je posuzován...

Např.:

případ a): v důsledku opilosti řidiče dojde k havárii a ublížení na zdraví jinému [§ 274 odst. 1, 2 písm. a) TrZ]; kdyby byl řidič střízlivý, nehavaroval by, bez jeho řízení v opilosti by tedy dopravní nehoda nenastala vůbec ...

případ b): kdyby stejně opilý řidič havaroval v mlze, na náledí, rovněž jako ostatní řidiči střízliví, k řetězové srážce vozidel by v daném případě došlo, i kdyby také „náš“ řidič byl střízlivý, *jelikož však byl opilý*, způsobil větší škodu, tzn. jiné následky, než kdyby byl střízlivý, neboť se tak stalo v důsledku jeho delší reakční doby způsobené alkoholem ...

PŘÍČINNÝ VZTAH mezi J + N (PV)

condicio sine qua non „de lege lata“:

jednání NENÍ příčinou následku:

a) jestliže by následek bez něho nastal, *tak jako tak stejně* ...

Např.:

případ a):

opilý řidič havaruje a ublíží na zdraví jinému, příčinou havárie byla skrytá vada na motorovém vozidle ... o níž nemohl vědět ...

i kdyby byl řidič střízlivý, havaroval by, tak jako tak, stejně, jeho řízení v opilosti tedy dopravní nehodu a ublížení na zdraví nezapříčinilo

...

odpovídá jen za [§ 274 odst. 1TrZ, ohrožovací TČ]; zde PV mezi opilostí řidiče a ohrožovacím následkem existuje ...

PŘÍČINNÝ VZTAH mezi J + N (PV)

přerušení (přetržení) PV „de lege lata“:

pokud nová skutečnost („mezipříčina“), tzn. jednání jiného pachatele, než jednání kterého posuzujeme, nebo jednání poškozeného, působí jako **výlučná** a **samostatná příčina**, která způsobila následek bez ohledu na jednání původního pachatele, a jestliže ani takový průběh PV **nepokrývalo** zavinění původního pachatele ...

Např.:

- zachráněný poškozený z havarovaného autobusu (který skončil v řece v důsledku nedbalosti řidiče) v pouhém šoku „vstoupil do téže řeky znovu“ a utonul ...
 - chování se poškozeného bylo **výlučnou** příčinou jeho smrti,
 - zranění při samotné nehodě, způsobené řidičem autobusu, smrtelná nebyla,
 - řidič autobusu odpovídá jen za ublížení na zdraví, neboť objektivně daný PV ústící ve smrt pasažéra **nepokryl** ani svou nedbalostí nevědomou ...

Objekt (prvek TČ) (OTČ)

pojem:

- TPH fragmentárně a subsidiárně chráněný zájem, vztah, právní statek ... jako obligatorní, je označen zpravidla výslovně v TrZ, je základem společensky škodlivého obsahu všech prvků TČ ...
 - např.: život § 140, ústavní zřízení § 310, pravomoc úřední osoby (ÚřOs) § 325 TrZ

druhy:

- **obecný** (viz pojem, definice ..., § 39/2 TrZ chráněný zájem)
- **rodový** (§ 1 tz, zájmy společnosti, ústavní zřízení ČR, **TrZ jej výslovně neuvádí**)
- **druhový** (hl. II., díl. 1 ... TČ proti svobodě)
- **skupinový** (hl. V. ... TČ proti majetku)
- **individuální** (IOTČ: znak SkpTČ § 140 TrZ, zájem na ochraně života)
- **konkrétní** (... život F. N.)
- **primární** (§ 173 TrZ osobní svoboda, systematický výklad)
- **sekundární** (§ 173 TrZ majetek, systematický výklad)

Předmět útoku (prvek TČ) (PÚ)

pojem:

na rozdíl od OTČ (kategorie imateriální) je PÚ kategorií bezprostředně materiální a znak fakultativní

druhy:

člověk (§ 140 TrZ)

část lidského těla (§ 165 nedovolené nakládání s lidskými orgány)

peníze na hotovosti (§ 205 TrZ) = § 134/1 – **jde** o PÚ

elektrina (§ 205), **jiná majetková hodnota** (§ 206/1) = § 134/1, 2 – **nejde** o PÚ

Pro správnou právní kvalifikaci činu jako soudně trestného je rozhodující **OTČ, nikoli jen PÚ ...**

jde o to, že např. člověk může být nositelem různých objektů trestněprávní ochrany ...

např.: ublížení na zdraví strážníkovi, neboť pravidelně pachateli chodil za ženou ..., není automaticky útokem na ÚROs, nýbrž jen pouhým ublížením na zdraví ..., protože k němu nedošlo pro výkon pravomoci, ale z důvodů jen lidsky pochopitelných ...

